

Monikielinen kirjasto – Flerspråkiga biblioteket – Multilingual Library

TOIMINTASUUNNITELMA 2020

Ojanperä Anne

19.11.2019

Riitta Hämäläinen

Eeva Pilviö

Sisälllys

1.	Nimi	2
1.1.	Tehtävä	2
2.	Haettava avustus	2
3.	Henkilöstö.....	2
4.	Monikielisen kirjaston kehitysaihoita vuonna 2020	3
4.1.	Kehitysaihoita vuonna 2020	3
4.1.1.	Selvitys Monikielisen kirjaston kokoelman hajasijoituksesta	3
4.1.2.	Satakielikuukauden laajentaminen valtakunnalliseksi	3
4.1.3.	Lukemiseen kannustaminen	5
4.1.4.	Kaksikielisen satutuokiokonseptin levittäminen	5
4.1.5.	Vertaisoppiminen monikielisessä kirjastoympäristössä	5
4.2.	Aineistoon liittyviä kehitysaihiot vuonna 2020	5
4.2.1.	Monikielisen aineiston luetteloinnin kehittäminen	5
4.2.2.	Verkkotilaamisen kehittäminen	6
4.2.3.	Världens Biblioteket (World Library): monikielinen e-kirjapalvelu	6
4.2.4.	Lukulumo: suomalaisia digitaalisia kuvakirjoja eri kielillä	6
5.	Asiakkaat.....	6
5.1.	Ulkomaalaistaustaiset asiakkaat	7
5.2.	Vieraskieliset asiakkaat.....	7
5.3.	Vieraskieliset lapsiasiakkaat	8
5.4.	Turvapaikanhakija-asiakkaat	9
5.5.	Vankila-asiakkaat	10
6.	Tehtävät, aineisto ja siirtokokoelmat	10
6.1.	Tehtävä ja aineisto.....	10
6.2.	Aineisto.....	10
6.3.	Siirtokokoelmat	11
7.	Asiantuntemus.....	12
7.1.	Sisältöjen avaamista	12
8.	Koulutus.....	13
9.	Markkinointi ja viestintä	13
9.1.	Sosiaalinen media.....	13
9.2.	Tapahtumatoiminta.....	14
9.3.	Tiedotus ja yhteydet	15
10.	Raportointi.....	15
11.	Lisätietoja	15

1. Nimi

Monikielinen kirjasto – Flerspråkiga biblioteket - Multilingual Library

1.1. Tehtävä

"Ulkomaalaiskirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on edelleen kunnilla. (OPM kirje 12.1.1995, päätös 27/650/94)

2. Haettava avustus

Avustusta haetaan yleisiä kirjastoja koskevan lain 9 §:n mukaiseen erityisen tehtävän hoitamiseen Helsingin kaupunginkirjastolle ajalle 1.1.- 31.12.2020 Monikielisen kirjaston toimintaan **363 800€**.

Haettava avustus koostuu kolmesta kokonaisuudesta:

1. Monikielisen kirjaston ylläpidon avustus vuodelle 2020
2. Satakielikuukauden levittäminen valtakunnalliseksi
3. Mahdollisen hajautetun Monikielisen kirjaston kokoelman toimivuuden esiselvitys

Avustuksen käyttösuunnitelma vuodelle 2020:

Palkat ja palkkiot (ml. uusi erikoiskirjastovirkailijan toimi)	210 700
Aineiston hankinta	85 000
Markkinointi ja viestintä	2 000
Tapahtuma- ja näyttelykulut	5 000
Matka- ja kokouskulut	4 500
Puhelin-, postimaksut ja muut kulut	4 000
Hallintokulut	4 000
<i>Yhteensä euroa</i>	<i>315 200</i>
Satakielikuukauden levittäminen	39 100
Hajautettu kokoelma - esiselvitys	9 500
Yhteensä vuodelle 2020	363 800

3. Henkilöstö

Monikielisen kirjaston tehtävien hoito on integroitu Helsingin kaupunginkirjaston toimintaan. Henkilöstön tarve arvioidaan 4,55 henkilötyövuodeksi, tehtävänimekkeet informaattikko (2), kirjastonhoitaja (0,5) ja erikoiskirjastovirkailija (1,0), kirjastovirkailija (1,0) ja yhteisten palveluiden päällikkö (0,05).

Erikoiskirjastovirkailijan tehtävä on uusi.

Monikielisen kirjaston kokoelman sijoittamisesta muutamaan valittuun kehittäjäkirjastoon esitetään tehtäväksi selvitys, jota tekemään palkattaisiin henkilö neljän kuukauden ajaksi vuonna 2020.

Vastuuhenkilöt:

- Hallinnolliset asiat: Virva Nousiainen-Hiiri, Kirjastoverkon yhteisten palveluiden päällikkö
- Toiminnan suunnittelu ja koordinointi, markkinointi ja viestintä: Riitta Hämäläinen, informaattikko ja Eeva Pilviö, informaattikko
- Luettelointi: Tero Isosaari, kirjastonhoitaja
- Tilaukset, ostolaskut, luettelointi, kokoelman hoito: erikoiskirjastovirkailija (uusi tehtävä)
- Aineiston käsittely lainauskuntoon: kirjastovirkailija

4. Monikielisen kirjaston kehitysaihoita vuonna 2020

4.1. Kehitysaihoita vuonna 2020

4.1.1. Selvitys Monikielisen kirjaston kokoelman hajasijoituksesta

Selvitetään mahdollisuutta hajasijoittaa osia Monikielisen kirjaston suurten kielten kokoelmien (esim. arabia, somali, kurdi, kiina) aineistosta pitkäaikaisina lainoina, esim. suurimpien kaupunkien kirjastoihin muualle Suomea. Tässä yhteydessä pitää varmistaa, ettei uusi toimintamalli heikennä aineiston saatavuutta maan muille kirjastoille.

Monikielisen kirjaston siirtolainojen määrät kasvavat vuosittain. Yli 65% aineistosta oli lainassa vuonna 2018 (sis. uusintalainat), ks. kohta 5.3. Siirtolainoja lähetettiin vuonna 2018 kirjastoihin ympäri Suomea 15 447 kappaletta 39 kielellä. Suuret kaupungit tilaavat säännöllisesti siirtokokoelmia monella kielellä.

Monikielinen kirjasto haluaa selvittää olisiko tarpeellista ja järkevää sijoittaa osa runsaan 22 000 niteen kokoelmasta pysyvästi kehittäjäkirjastoille, esim. Oulun, Tampereen, Vaasan tai Joensuun kaupunginkirjastoihin. Kehittäjäkirjastot voisivat sitten mahdollisesti myös jakaa kokoelmia alueittensa kirjastoille tarpeen mukaan. Hajasijoittamalla osa Monikielisen kirjaston kokoelmasta vieraskielinen loppuasiakas saisi haluamansa aineiston nopeammin. Samalla logistiikkatarpeet vähenevät, kustannussäästöjä tulee pienenevistä postituskustannuksista ja ympäristökuormitus vähenee.

Selvityksen tavoitteena on saada tietoa kokoelman hajasijoituksen hyödyistä asiakkaille ja mitä teknisiä ratkaisuja se vaatisi toteutuakseen. Selvitystyöhön haetaan korkeakouluharjoittelijan palkkakuluja neljän kuukauden ajaksi, 8382 euroa sekä lisäksi mahdollisia matkakuluja varten 1118 euroa.

4.1.2. Satakielikuukauden laajentaminen valtakunnalliseksi

Mihin haetaan? Haetaan avustusta äidinkieltä ja monikielisyyttä juhlistavan Satakielikuukauden (21.2.-21.3.) koordinoimiseen ja sen jalkauttamiseen kirjastojen kautta valtakunnallisesti. Arvioimme että Satakielikuukauden kansallinen jalkauttaminen kestää kolme vuotta (vv. 2020-2022). Tavoitteena on myös kehittää monikielisyyttä tukevia palveluita, työkaluja ja tapahtumia, joita levitetään kirjastoihin, kasvatukseen ja koulutukseen sekä kulttuurilaitoksiin. Ks. <https://satakielikuukausi.org/>

Miksi valtakunnalliseksi? Satakielikuukausi on tapahtumakokonaisuus, joka tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet osallisuuden, kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ja kotouttamisen edistämiseen.

Tavoitteena on tuoda esille äidinkielen ja monikielisuuden merkitystä ja sen kautta edistää osallisuutta, yhteisöllisyyttä, kohtaamisia, inklusiota sekä kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Resurssit? Satakielikuukauden hallinnointi, viestintä ja markkinointi vaativat resursseja. Tähän mennessä Satakielikuukautta on koordinoitunut Kulttuuria kaikille –palvelu (<http://www.kulttuuriakaikille.fi/>) yhdessä Helsingin kaupungin kulttuurikeskus Caisan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Monikielisen kirjaston kanssa ja teemakuukauden tapahtumat ovat keskittyneet pääasiassa pääkaupunkiseudulle.

Hanketyöntekijä tekee yhteistyössä Monikielisen kirjaston ja yhteistyötahojen kanssa toimintasuunnitelman Satakielikuukausi –hankkeelle. Vuosisuunnitelman toteutus huipentuu Satakielikuukauteen, joka pidetään vuosittain 21.2-21.3.

Kohderyhmä? Hankkeen kohderyhmänä ovat Suomessa asuvat vieraskieliset, vähemmistökieliset ja sekä suomen- tai ruotsinkieliset lapset, nuoret ja aikuiset.

Tarvitaan / tuotetaan:

1. Pedagogisesti (tai viestintään) suuntautunut projektityöntekijä
2. Verkkosivujen ylläpito (mahdollista myös ostopalveluina)
3. Matkakulut projektityöntekijälle (jalkauttaminen maakuntiin)
4. Satakielikuukausi - markkinointimateriaalit
5. Tapahtumien kustannuksiin Satakielikuukauden aikana
6. Kirjailijavieraat kiertue koko projektijakson aikana
7. Pohjoismainen seminaari monikielisyydestä (järjestetään 2. tai 3. ohjelmavuonna, ei sisälly nyt haettavaan kustannuksiin)
8. Monikielisyyttä edistävä opas / materiaalit kirjastojen käyttöön

Satakielikuukauden laajentamisen kustannukset vuonna 2020:

Kustannuserä	v2020	Kommentit
Hanketyöntekijän palkka (kokoaikainen tai osa-aikainen)	26000	20 000 €+ sivukulut 30 % = 26 000€
Matkakulut	5000	
Työvälineet tietokone ja puhelin		työvälineet 1400 € (omarahoitusosuus)
Satakielikuukausi ja siihen liittyvät tapahtumat v. 2020 esim. Satakieliklubi tms.	500	
Satakielikuukauden verkkosivujen uudistaminen ja ylläpito	1100	verkkosivut pro-alusta 100€ + vuosittainen ylläpito alihankkijalla 1000€/v
Painettu Satakielikuukauden markkinointimateriaali	500	
Kirjailijavierailut (10 kpl), Helsinki ja kehittäjäkirjastojen alueilla (Porvoo, Lahti, Turku, Tampere, Vaasa, Kuopio, Joensuu, Oulu, Rovaniemi)	5000	Lukukeskuksen suositus palkkio 250 € (45 min esiintyminen + yleisökeskustelu), matka- ja majoituskuluineen 500 €/vierailu

Monikielisyttä edistävä opas / materiaalit kirjastojen käyttöön	1000	
Yhteensä	39100	

Satakielikuukauden valtakunnallisen koordinoinnin kustannuksiin on haettu avustusta 148 350 euroa kolmelle vuodelle myös Koneen säätiöltä. Säätiön päätös saataneen joulukuussa 2019.

4.1.3. Lukemiseen kannustaminen

Monikielinen kirjaston on tehnyt yhteistyössä Kirjastot.fin kanssa perheille ja vanhemmille suunnatun videon, arabiaksi ja englanniksi, joka kannustaa lukuharrastukseen ja kertoo lukemisen tärkeydestä. Videolla esiintyy jordanialais-ruotsalainen lastenkirjailija-kustantaja Flora Majdalawi. Tavoitteenamme on julkaista vastaava video ainakin yhdellä uudella kielellä (somal, kurdi tai farsi) vuonna 2020. Video lukemisen kannustamisesta on nähtävissä <https://www.kirjastokaista.fi/?s=flora&submit=Haku&lang=fi>

4.1.4. Kaksikielisen satutuokiokonseptin levittäminen

Erillisessä Satukaravaani -projektissa toteutettu sadun kertominen samanaikaisesti kahdella kielellä on osoittautunut erittäin käyttökelpoiseksi konseptiksi. Tavoitteena on kertoa toimintamallista kirjasto-, koulu- ja päiväkotivierailujen yhteydessä, etenkin niillä alueilla, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia ja perheitä. Lisätietoja Satukaravaani-hankkeesta löytyy <https://www.kirjastot.fi/satukaravaani>. Hankkeen sivuilla on mm. videoita suomen ja arabian kielellä toteutettu satutuokio.

Toimintamallin etuna on, että lapset kuulevat satuja sekä omilla kielillään että vierailta kielillä. Koko lapsiryhmä voi kuunnella samaa satua samanaikaisesti. Monikielisyden näkyväksi tekeminen tukee lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa. Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuuden kehittymistä.

Selvitettävänä on olisiko mahdollista luoda yhteistyönä koko maan kattava vieraskielisten sadunkertojen kielipankki. Kielipankissa olisi eri kieliä taitavia kirjastojen työntekijöitä, kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisia ja vapaaehtoisia, jotka ovat halukkaita pitämään satutunteja alueensa kirjastoissa yli kuntarajojen. Malli on jo toteutettu Helmet-kirjastoissa.

4.1.5. Vertaisoppiminen monikielisessä kirjastoympäristössä

Kutsutaan kehittäjäkirjastojen alueilta 1-2 henkilöä tutustumaan Monikielisen kirjaston toimintaan, jaetaan hyviä käytäntöjä ja muodostetaan verkostoa. Testasimme toimintamallia Tampereen kaupunginkirjaston maahanmuuttajien palveluista vastaavan kirjastonhoitajan kanssa vuonna 2018 hyvin lopputuloksin. Monikielinen kirjasto ja Tampereen kaupunginkirjasto tekevät nykyisin läheistä yhteistyötä monikielisessä kirjastotyössä.

4.2. Aineistoon liittyviä kehitysaihiot vuonna 2020

4.2.1. Monikielisen aineiston luetteloinnin kehittäminen

Monikielisen aineiston luettelointi on aikaa vievää ja usein tarvitaan translitterointipalveluita. Suurin osa aineistosta luetteloidaan itse koska valmiita luetteloititietoja ei pääosin ole saatavilla. Pohjatiedon saannin tietueyhteistyötä on kuluvan vuoden aikana kehitetty yksittäisten toimittajien kohdalla. Kehitystyö jatkuu vuonna 2020.

Käynnissä oleva kokeilumme yhteistyökumppanimme Star Books (U.K.) kanssa etenee. Testaamme Star Booksin tuottamaa Marc-formaattista luettelointidataa suoraan tai hieman muokattuna Helmetin

kirjastojärjestelmä Encoreen. Star Booksin tarjoama aineiston käsittelypalvelu (muovitus) otettiin käyttöön kesäkuussa 2019. Edellä mainitut palvelut nopeuttavat aineiston toimittamista asiakkaiden käyttöön.

Tilaaminen Kirjastopalvelu Oy:ltä pyritään virtaviivaistamaan ja automatisoimaan enemmän.

Monikielinen kirjaston luettelo aineistonsa Helmetiin. Helmet-luetteloinnin yhtenä tavoitteena on tarjota teostietueet suoraan muiden kirjastojen valtakunnalliseen käyttöön ja siten vähentää muutoin päällekkäistä luettelointityötä. Teostietomme siirtyvät rajapinnan kautta valtakunnalliseen Finna-tietokantaan.

Rajapintayhteys Kansalliskirjaston Melinda -tietokantaan on avattu kesäkuussa 2019. Melindasta valtakunnan muut kirjastot voivat poimia teostietoja omiin tietokantoihinsa. Tietojen siirto jatkuu vuonna 2020.

4.2.2. Verkkotilaamisen kehittäminen

Suomessa joidenkin harvinaisemmin puhuttujen kielten aineiston hankinta on usein nopeinta ja mahdollistakin vain verkkokauppojen kautta. Yritämme sovittaa ja joustavoittaa olemassa olevia Helsingin kaupungin hankintaprosesseja paremmin aineiston verkko-ostamiseen.

4.2.3. Världens Biblioteket (World Library): monikielinen e-kirjapalvelu

Pohjoismaista haetaan lisää hyviä käytäntöjä siihen miten kaikkien Monikielisen kirjaston asiakkaiden pääsy e-aineiston käyttäjiksi mahdollistetaan. Pohjoismaiden Neuvoston rahoittama projekti ”Nordic Collaboration on digital library services for the immigrant population” -projekti eli Världens Bibliotek – hanke on siirtynyt ylläpitoon vuoden 2019 alussa. Päävastuu hankkeesta on Ruotsin Nationalbiblioteketillä ja Malmön kaupunginkirjastolla. Norjan ja Tanskan kansalliskirjastot ovat edelleen mukana hankkeessa. Projektin lopputuloksena kehitetyssä ratkaisussa tarjotaan e-kirjoja kahdeksalla kielellä: arabia, bosnia, kroaatti, serbia, persia, tigrinja, somali, turkki, ja e-äänikirjoja persian ja arabian kielellä. Hankkeen toiminta- ja ansaintamalleja vakiinnutetaan edelleen ja sisäänkirjautumisvaihtoehtoina valtakunnallinen kirjastokortti ja IP-osoitteella kirjautuminen ovat selvityksen alla. Työn alla on myös englanninkielisen käyttöliittymän tekeminen ja kännykkäsovelluksen kehittäminen. Näiden avulla pyritään helpottamaan saavutettavuutta ja lisäämään käyttöä. Hankkeen johtoryhmän jäsenen Marit Vestlien mukaan palvelu on vakiinnuttamisvaiheessa ja suomenkielisen käyttöliittymän rakentaminen ei ole valitettavasti vielä vuonna 2020 ajankohtainen. Suomi ja Monikielinen kirjasto seuraa palvelun kehittymistä vuonna 2020 ja asiaan palataan vuoden 2021 toiminnan suunnitteluvaiheessa. Monikielisen kirjaston tavoitteena on liittyä ao. palveluun ja tarjota näillä kielillä e-kirjoja valtakunnallisesti asiakkaillemme. Ks.

<https://www.varldensbibliotek.se/>

4.2.4. Lukulumo: suomalaisia digitaalisia kuvakirjoja eri kielillä

Lukulumo <https://www.iltoppiminen.fi/palvelumme/lukulumo/> on monikielinen lasten kuvakirjapalvelu, joka tarjoaa suomalaisia kuvakirjoja digitaalisena kokoelmana. Palvelu on käynnistetty Suomessa ruotsalaisen Polyglutt-palvelun mallilla. Lukulumossa on suomalaisia kuvakirjoja, joita on luettu 45 eri kielelle. Kuvakirjat palveluun ovat valinneet tutkijat Päivi Heikkilä-Halttunen ja Sirke Happonen. Lukulumo – palvelu on itsenäisesti otettu käyttöön jo useissa kunnissa varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja kirjastoissa. Viimeisimmän tiedon mukaan Lukulumoa tarjoavan ILT-oppimisen kirjastojakeluoikeudet ovat epäselviä, joten käyttöönotto ainakin pääkaupunkiseudun kirjastoissa saattaa viivästyä.

5. Asiakkaat

Monikielisen kirjaston tehtävänä on hankkia aineistoa Suomessa harvinaisilla kielillä ja välittää sitä maan yleisten kirjastojen asiakkaiden käyttöön joko siirtokokoelmalainoina tai kaukolainoina. Hankintaa kohdennetaan kokoelman käytön ja asiakastoiveiden mukaan.

Monikielinen kirjasto seuraa maahanmuuttajataustaisen väestön määrää ja äidinkieliä ja kehittää kokoelmaa vastaamaan kysyntää ja asiakkaiden tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään mm. lasten ja nuorten määriin eri kieliryhmissä ja ikäluokissa.

Määritelmän mukaan suomalaistaustaisia ovat kaikki ne henkilöt, joilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa. Ulkomaalaistaustaisia ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Mikäli henkilön molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla, on taustamaa ensisijaisesti biologisen äidin syntymävaltio.

5.1. Ulkomaalaistaustaiset asiakkaat

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuoden 2018 lopussa 402 619 **ulkomaalaistaustaista** henkilöä, mikä oli 7,3 prosenttia koko väestöstä. Ensimmäisen polven eli ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia oli 335 414 ja toisen polven eli Suomessa syntyneitä 67 205. Ulkomaalaistaustaisten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. (Ulkomaalaistaustaisten tilasto https://www.stat.fi/til/vaerak/2018/02/vaerak_2018_02_2019-06-19_tie_001_fi.html)

Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista eurooppalaistaustaisten osuus oli 48 prosenttia, aasialaistaustaisten osuus 27 ja afrikkalaistaustaisten osuus 22 prosenttia. Afrikkalaistaustaisten osuus ulkomaalaistaustaisista on kaksinkertainen toisessa polvessa.

5.2. Vieraskieliset asiakkaat

Vuoden 2018 lopussa Suomessa asui lähes 392 000 **vieraskielistä**, eli 7,1 prosenttia koko väestöstä. Vieraskielisiksi luetaan henkilöt, joiden kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Määrä kasvoi edellisestä vuodesta yli 18 500 hengellä, eli 4,9 prosenttia edellisvuodesta. Vieraskielisten osuus oli vuoden lopussa 7,1 prosenttia koko väestöstä. (Vieraskielisten tilasto <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>)

Venäjä on yleisin vieras kieli. Sitä puhui vuonna 2018 äidinkielenään yli 79 000 henkilöä. Seuraavaksi yleisin kieli on viro, jota puhui lähes 50 000 henkilöä. Seuraavaksi suurimmat kieliryhmät ovat arabia, somali ja englanti.

Monikielisen kirjaston kohderyhmään (kuten määritelty tehtävänannossa) kuuluvia asukkaita on Suomessa noin 219 000 (tilanne 11.4.2019)

Suurimmat kieliryhmät Suomen väestössä ovat:

Väestö kielen mukaan (tilanne 31.12. suurimmat 20 kieltä)					
	KOKO MAA				
	2014	2015	2016	2017	2018
Yhteensä	5471753	5487308	5503297	5513130	5517919
KOTIMAISET KIELET YHTEENSÄ	5161447	5157746	5149304	5139805	5126173
suomi	4868751	4865628	4857795	4848761	4835778
ruotsi	290747	290161	289540	289052	288400
saame	1949	1957	1969	1992	1995

VIERASKIELISET YHTEENSÄ	310306	329562	353993	373325	391746
venäjä	69614	72436	75444	77177	79225
viro, eesti	46195	48087	49241	49590	49691
arabia	14825	16713	21783	26467	29462
somali	16721	17871	19059	20007	20944
englanti	16732	17784	18758	19626	20713
kurdi	10731	11271	12226	13327	14054
persia, farsi	8103	8745	10882	12090	13017
kiina	10110	10722	11334	11825	12407
albania	8754	9233	9791	10391	10990
vietnam	7532	8273	9248	9872	10440
Thai	8038	8582	9047	9403	9763
turkki	6766	7082	7403	7739	8127
espanja	6583	7025	7449	7770	8099
Muu kieli	6114	6547	6916	6971	7255
saksa	6059	6168	6256	6183	6317
puola	4459	4794	5081	5274	5441
romania	2819	3161	3559	3955	4416
ukraina	2436	2843	3271	3728	4411
ranska	3736	3878	4096	4203	4402
tagalog, pilipino	2618	2932	3271	3619	4014
Yhteensä muut kielet	51244	55300	59763	63990	68450

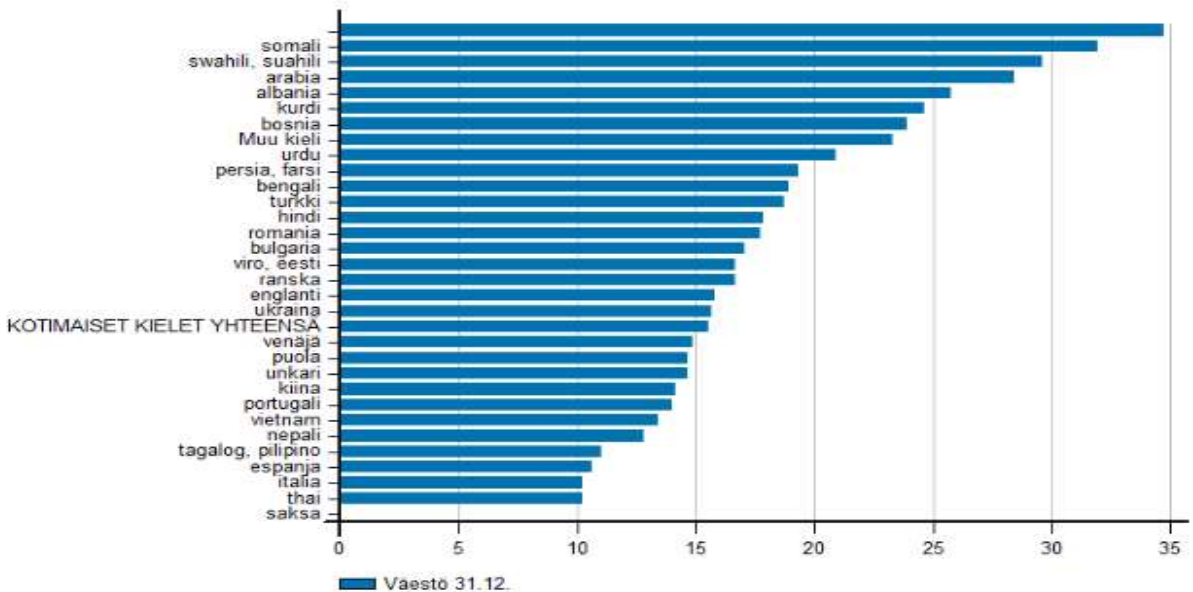
Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne 2014-2018, Taulukko 11. 11m Kieli sukupuolen mukaan kunnittain 1990-2018 <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/sq/944739b5-e227-421b-9699-909bc699cae0>

5.3. Vieraskieliset lapsiasiakkaat

Vieraskielisissä lapsiryhmissä (0-14-vuotiaat) suurimmat lapsien lukumäärät ovat nimenomaan Monikielisen kirjaston kohteena olevien kielten edustajia.

Lasten (0-14-vuotiaat) osuus (%) eri kieliryhmissä 2018

Tilastokeskus / Väestörakenne

Lähde: <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html#ika>

5.4. Turvapaikanhakija-asiakkaat

Maahanmuuttajien merkittävimmät Suomeen muuton syyt ovat työ, opiskelu ja perhesuhteet. Sisäasianministeriön julkaiseman Maahanmuuton tilannekatsauksen (1/2019) mukaan Suomeen muutetaan entistä enemmän työn ja opiskelun perusteella. Suomeen muutetaan eniten EU:n ulkopuolisista maista perhesuhteen, työn ja yrittämisen tai opiskelun perusteella. Myös huomattava määrä EU-maiden kansalaisia muuttaa Suomeen vuosittain.

Kansainvälistä suojelua saavat ovat vain pieni osa Suomeen muuttavista, vaikka julkisuudessa keskustellaan erityisesti tästä maahanmuuttajaryhmästä. Uusien turvapaikanhakijoiden määrä on Suomessa laskenut jo vuotta 2015 edeltävää tasoa alemmas. Uusia turvapaikanhakijoita saapui Suomeen vuonna 2018 ennätyskellisen vähän. Turvapaikkahakemuksia jätettiin viime vuonna 4 548. Hakemuksista ennätyskelliset 47 prosenttia oli uusintahakemuksia, mikä tarkoittaa, että uusia turvapaikanhakijoita oli ainoastaan 2 409 vuonna 2018. Turvapaikkahakemuksia on aikavälillä 10/2018 - 9/2019 tehty 7223 kappaletta. Eniten hakemuksia ovat jättäneet Irakista, Venäjän federaatiosta, Somaliasta, Turkista, Iranista ja Syyriasta tulleet hakijat. (Tilasto turvapaikkapäätöksistä 2018-2019 <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/23330/49>)

Vaikka uusia turvapaikanhakijoita on saapunut Suomeen vain vähän, vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevien asiakkaiden määrä on laskenut varsin hitaasti. Kun vuoden 2017 lopussa vastaanottojärjestelmässä oli kirjoilla noin 13 300 asiakasta, vuoden 2018 lopussa asiakkaita oli edelleen noin 10 700.

Vastaanottojärjestelmän asiakkaista yhä suurempi osa on saanut vähintään yhden kielteisen turvapaikkapäätöksen ja odottaa joko kielteistä päätöstä koskevan valituksensa tai uusintahakemuksensa käsittelyä. Vuosien 2015–2016 suuren hakijamäärän aiheuttama turvapaikkaprosessien pitkittyminen, hakijoiden jättämät uusintahakemukset, vapaaehtoisen paluun houkuttelemattomuus ja palautusten vaikeutuminen ovat pidentäneet aikaa, jonka hakijat viipyvät vastaanottopalveluiden piirissä. Aikuisten ja perheiden vastaanottokeskuksia on tällä hetkellä 35 paikkakunnalla ja yksintulleiden alaikäisten vastaanottokeskuksia kahdeksalla paikkakunnalla.

Vastaanottokeskusten yhteystiedot:

https://migri.fi/documents/5202425/6428609/vastaanottokeskusten_yhteystietoja_5.1.2017.pdf/940f4473-aff9-4329-befa-506aa734a215/vastaanottokeskusten_yhteystietoja_5.1.2017.pdf

Alaikäisyksiköiden yhteystiedot:

https://migri.fi/documents/5202425/6428609/alaikaisyksikoiden_yhteystietoja_5.1.2017.pdf/abee5bd2-bb7c-477e-bb47-6365b564d7d0/alaikaisyksikoiden_yhteystietoja_5.1.2017.pdf

Sisäministeriön Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2019:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161587/SM_22_19_Maahanmuuton%20tilannekatsaus.pdf

5.5. Vankila-asiakkaat

Yhteistyöllä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa halutaan tuottaa vankila-asiakkaille parempia kirjastopalveluja. Vuonna 2019 aloitettiin yhteistyö Kirjastosta juuret elämään -hankkeen kanssa. Hankkeessa tuotettuun vankilakirjastojen työtapoja ja toimintamalleja kokoavaan oppaaseen tuli kappale myös Monikielisen kirjaston palveluista. Yhteistyö tulee jatkumaan vuonna 2020.

6. Tehtävät, aineisto ja siirtokokoelmat

6.1. Tehtävä ja aineisto

Päävastuu monikielisistä kirjastopalveluista on kunnilla ja kaupungeilla. Erityisesti lehdet ovat paikallista aineistoa, samoin osa musiikkiaineistosta. Monikielisen kirjaston tukea saa sellaisen kieliryhmän palveluun, johon kuuluvia asuu kirjaston palvelualueella alle 100 henkilöä. Maahanmuuttajaväestön lisääntyessä on edelleen odotettavissa, että yhä useamman kirjaston alueella 100 henkilön raja on ylittynyt tai ylittymässä joidenkin kielten osalta. Tällöin kirjastojen tulisi hankkia aineistoa myös omiin kokoelmiin. Monikielisen kirjaston määrärahalla ei hankita aineistoa pohjoismaisilla kielillä, eikä ns. suurilla kielillä englanti, saksa, ranska, italia, espanja, viro ja venäjä, joiden katsotaan kuuluvan kirjastojen normaalin palvelun piiriin.

Monikielisen kirjaston palvelujen saatavuutta kirjaston kaikissa asiakasryhmissä tuetaan hankkimalla aineistoa mahdollisimman monimuotoisesti. Kysytyjä aikuisten, lasten ja nuorten äänikirjoja hankitaan saatavuuden mukaan. Lehtien ja musiikin siirtyminen sähköiseen muotoon vähentää näiden hankintaa edelleen. Vuonna 2020 tilaamme kuitenkin edelleen kuutta painettua aikakauslehtivuosisikertaa.

6.2. Aineisto

Monikielinen kirjasto tukee aineistoillaan ja materiaaleillaan äidinkieleltään vieraskielisten lasten ja nuorten lukuharrastusta ja kirjastoja monikielisessä ja -kulttuurisessa lasten kirjastotoiminnassa. Monikielisessä kirjastossa lasten aineiston osuus koko aineistosta on 39,7% (tilanne 31.10.19). Tuemme varhaiskasvatusta ja kouluja lasten lukuharrastuksen edistämiseksi omalla äidinkielellä. Tässä yhteydet oman äidinkielen, S2 - ja R2-opettajiin ja valmistavien luokkien opettajiin ovat tärkeitä.

E-aineistolla voidaan tasata kysynnän ja tarjonnan vaihteluja, mutta valitettavasti Monikielisen kirjaston hankkimien e-kirjojen valtakunnallista käyttöä rajoittavat alueelliset käyttöoikeudet. Tällä hetkellä Monikielisen kirjaston e-kirjat ovat vain Helmet-käyttäjien saatavilla.

Monikielisen kirjaston aineiston hankinnassa käytetään useita eri kanavia. Käytämme tällä hetkellä n. 15 eri toimittajaa eri puolilla maailmaa, riippuen minkä kielistä aineistoa hankitaan. Uusien harvemmin Suomessa puhuttujen kielten kysyntä kasvaa sitä mukaa kuin maahan muuttavien vieraskielisten tulijoiden määrä lisääntyy. Uusien kysytyjen kielten aineiston hankinta on haasteellista, aikaa vievää ja kallista.

Edellä todettiin, että afrikkalaistaustaisten osuus suurenee toisessa polvessa - tämä on havaittavissa Monikieliselle kirjastolle tulevissa palautteissa ja aineistopyynnöissä. Kokoelmissa on jo pitkään ollut somalin, tigrinjan-, amharan-, lingalan- ja swahilinkielistä aineistoa, mutta nyt muidenkin afrikkalaisten kielten aineistolle on tullut kysyntää.

6.3. Siirtokokoelmat

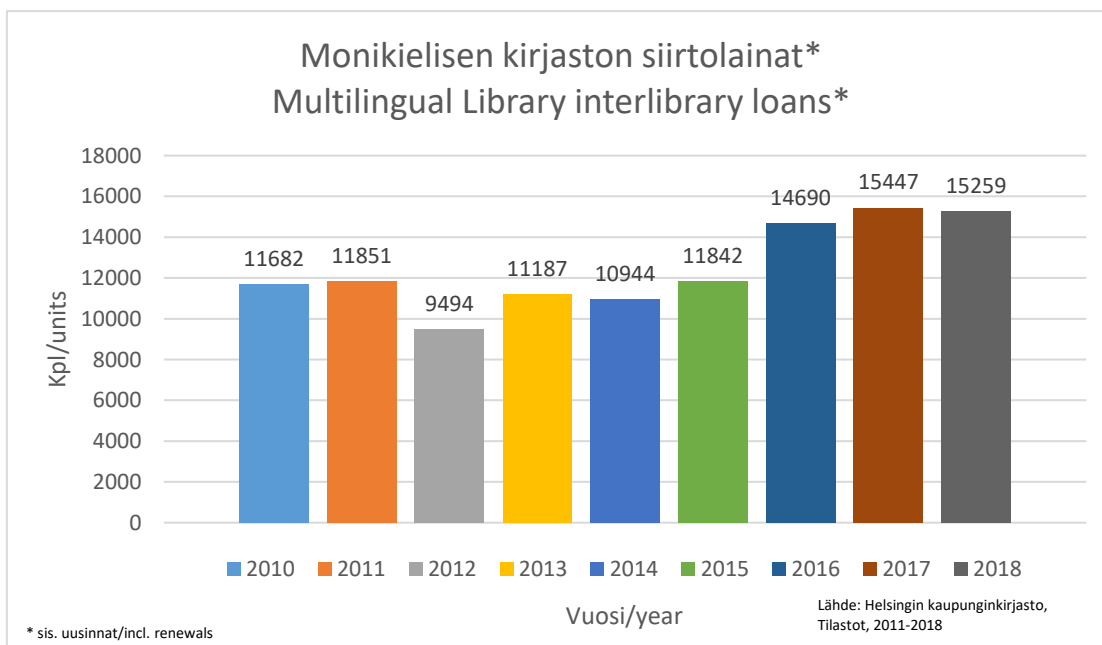
Siirtokokoelmapalvelu on osa kirjaston kaukopalvelutehtävää. Monikielisen kirjaston siirtokokoelmat ovat tasaisesti lisääntynyt ja on odotettavissa, että määrä yhä kasvaa. Maahanmuuttajataustaisten suomalaisten määrän jatkuva kasvu heijastuu suoraan Monikielisen kirjaston aineistojen siirtokokoelmalukuihin.

Monikielisen kirjaston siirtolainojen määrät jatkavat vuosittaista kasvua. Noin 68% aineistosta oli lainassa ä vuonna 2018 (sis. uusintalainat). Siirtolainoja lähetettiin vuonna 2018 yhteensä 106 kirjastoon ja laitokseen ympäri Suomea **15 259** kappaletta, 39 kielellä. (Lähde: Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelu).

Vuonna 2019, Monikielisen kirjaston kokoelmista oli lähetetty yhteensä **10893** siirtolainaa: aikuisten siirtokirjoja 4850 kappaletta ja lasten 6043 kappaletta (11.11.2019 mennessä). (Lähde: Helsingin kaupunginkirjaston Kaukopalvelu).

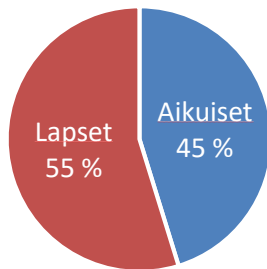
Kirjastoille lähetetään siirtokokoelmia sekä nimeke- ja aihetilauksina. Nimeke- ja aihetilauksiin käytetään myös Helsingin kaupunginkirjaston kokoelmia, siirtokokoelmiin Monikielisen kirjaston kokoelmaa. Siirtokokoelmien laina-aika on kolme-neljä kuukautta kirjastojen toivomusten mukaan ja lainan voi uusia enintään viisi kertaa.

Monikielisen kirjaston kokoelmista lähteneet siirtolainat (kpl) vuosina 2010 – 2018 (sis. myös lainojen uusinnat):

Siirtokokoelma lainat 2018

Lähde: Helsingin kaupunginkirjasto, Kaukopalvelu 31.12.2018

Lasten ja nuorten aineiston määrä lähetetyissä siirtokokoelmissa oli vuonna 2018 n. 55% kokonaismäärästä (v. 2017: 51%, ei sis. uusintoja), ja osuuden ennakoidaan jatkavan kasvua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisen erityistehtävän Seinäjoen kaupunginkirjastolle 1.1.2020 alkaen. Monikielinen kirjasto ottaa yhteyttä Seinäjoen kirjastoon yhteistyön merkeissä.

Karttunut kokoelma on mahdollistanut pitkäaikaisempia siirtokokoelmalainoja etenkin suuriin kaupunkeihin.

Pidemmät laina-ajat ovat myös kasvattaneet Monikielisen kirjaston siirtokokoelmien lähetyserien kokoa. Tämä kehitys vähentää pienten lähetyserien keräilytarvetta ja tasapainottaa lähetysten postituskustannusten kasvua.

7. Asiantuntemus

Monikielisen kirjaston tehtäviin kuuluu antaa neuvontaa ja asiantuntija-apua (mm. hankintaväylistä, kirjastopalvelujen esittelystä eri kielillä) sekä osallistua luennoitsijoina ja asiantuntijoina kirjastoalan ja kasvatuksen alan koulutuksiin. Monikielinen kirjasto toimii yhteistyössä Kirjastot.fin ja pääkaupunkiseudulla Helmet-kirjastojen monikielisiä ja -kulttuurisia palveluita ja yhdenvertaisuutta koordinoivien ryhmien kanssa.

Lisäksi Monikielinen kirjasto osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulutuksien järjestämiseen.

Osittain aktiivisen ja monipuolisen viestinnän ja markkinoinnin ansiosta, Monikielisen kirjastopalveluiden esittelyiden, tapahtumiin ja näyttelyihin osallistumisen määrät ovat lisääntyneet tuntuvasti vuodesta 2018 lähtien. Myös Suomen kieltenopettajien liiton (SUKOL) Vuoden kieliteko 2018 –palkinnon myöntäminen Monikieliselle kirjastolle, ja markkinointi oman äidinkielen ja uskonnon, ja muiden opettajien ja kasvatustalon työntekijöiden parissa tulee vaatimaan panostusta ja edelleen lisäämään kirjastomme tunnettua.

7.1. Sisältöjen avaamista

Helmet-kirjastojen satudiplomiin perustuvasta ja Monikielisen kirjaston tuottamasta monikielisestä satudiplomista ilmestyi elokuussa 2019 päivitetty versio. Tänä vuonna Helmetin satudiplomin kehitystiimi päätti yhdistää suomenkielisen ja monikielisen satudiplomin yhdeksi diplomiksi, jossa on mainittu kaikki ao. teoksen kirjastoissa saatavilla olevat kieliversiot sekä e- kirja- ja äänikirja- ja Celia-versiot. Yhdistetty satudiplomi on otettu hyvin vastaan ammattilaisten ja asiakkaiden keskuudessa. Monikielisen kirjaston tavoitteena on jatkaa satudiplomin monikielisen osion päivittämistä myös vuonna 2020.

Pitkällä tähtäimellä myös muihin Helmetin lukudiplomeihin olisi hyvä yhdistää monikieliset versiot ja työtä jatketaan olemassa olevien resurssien puitteissa.

Suosittujen lastenkirjallisuuden vinkkilistojen tuottamista uusilla kielillä ja eri aihealueista jatketaan.

8. Koulutus

Monikielisen kirjaston henkilökunta osallistuu erilaisiin koulutuksiin. Tavoitteena on ylläpitää ammattitaitoamme, etsiä uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä ja sekä lisätä tietoteknistä osaamista. Vuoden 2020 suurimpia koulutusrupeamia Monikielisen kirjaston henkilöstölle tulee olemaan MicroSoft Teamsin käyttöönotto päivittäisessä työssä.

9. Markkinointi ja viestintä

Monikielinen kirjasto tukee aineistoillaan ja asiantuntemuksellaan kirjastoja monikielisessä ja monikulttuurisessa viestinnässä, markkinoinnissa ja tapahtumatuotannossa.

Monikielisen kirjaston tunnettuutta on lisätty painetun esitteen viidellä ja sähköisen esitteen yhdeksällä uudella kieliversiolla. Esitteen pdf-versio on sähköisesti ladattavissa www.kirjastot.fi ja www.helmet.fi –sivustoilta. Tavoitteena on vuonna 2020 painattaa esite 4-5 uudelle kielelle. Esitteen käännöksiä ja painatuksia uusille kielille tehdään asiakkaiden toivomusten mukaan tulevana vuosina.

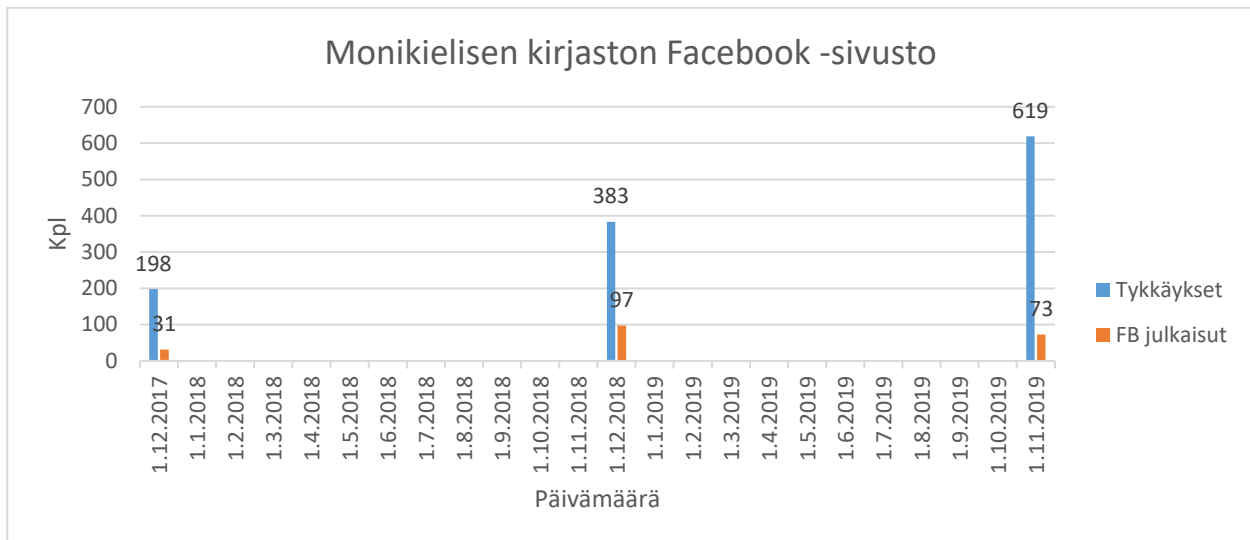
Lasten ja nuorten kirjastopalveluita käsitteleviä oppaita ei ole saatavilla Monikielisen kirjaston edustamilla kielillä. Vuonna 2019 OKM myönsi Monikieliselle kirjastolle avustuksen, jonka avulla olemme työstäneet Oulun kaupunginkirjaston alun perin tuottamaa ”Kirjasto on kaverisi”-esitettä 15 kielelle. Selvitämme mahdollisuutta tuottaa vastaavanlainen, hieman laajempi opas (Eeli kirjastossa -opas) Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan markkinointi- ja viestintätiimin ja Kirjastot.fin markkinointi- ja viestintäyksikön konsultointiapua käyttäen.

Kirjastot ovat toivoneet myös muuta markkinointimateriaalia, esim. monikielisestä aineistosta kertovaa roll-upia ja opasteita. Opasteita, jotka kertovat monikielisestä aineistosta ja sen saatavuudesta, tulisi olla esillä paitsi verkossa niin myös kirjastotilassa. Monikielinen kirjasto julkaisee Kirjastot.fi –sivustolla tähän tarkoitettuja materiaaleja.

9.1. Sosiaalinen media

Monikielisen kirjaston verkko- ja sosiaalisen median osaamista on vahvistettu henkilöstön koulutuksella. Monikielinen kirjasto ylläpitää ja päivittää omia sivustojaan [Kirjastot.fi:ssä](http://Kirjastot.fi) ja Helmet.fi-verkkopalvelussa. Digitaaliset palvelumme ovat valtaosin saavutettavia, mutta lopullinen aineiston läpikäynti jatkuu vuoden 2020 puolelle.

Monikielisen kirjaston uusi Facebook-sivusto perustettiin 1.10.2017 facebook.com/monikielinenkirjasto. Facebook-sivustolle on tehty sisältösuunnitelma ja tuotanto jatkuu säännöllisinä viikkopäivityksinä. Tavoitteena on edelleen lisätä seuraajien ja tykkäyksien määrää.

Facebook sivustolla on yli 657 seuraajaa tällä hetkellä (7.11.2019). Seuraajia ja tykkääjiä tavoittaa parhaiten postauksilla, jotka käsittelevät Monikielisen kirjaston osallistumista erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin, vierailuja eri kirjastoissa ja yhteistyökumppaneiden luona ja erikielisten aineistojen esittelyjen kautta.

Tavoittaaksemme paremmin vieraskielistä väestöä jatkamme sisällön tuottamista muutamilla suurimmilla maahanmuuttajakielillä. Suunnitelmassa on myös Facebookin maksullisen mainonnan kokeilu koska eräät kieliryhmät, esim. arabiankieliset, voi mm. InfoFinland-palvelun kokemuksen mukaan tavoittaa hyvin käyttämällä kohdennettua omankielistä mainontaa.

9.2. Tapahtumatoiminta

Nykyiset henkilöstöresurssit sallivat aikaisempaa suuremman ja monipuolisemman osallistumisen erilaisiin tapahtumiin. Vuonna 2019 Monikielinen kirjasto on järjestänyt tai ollut mukana järjestämässä 32 tapahtumaa tai tilaisuutta (tilanne 31.10.2019). Aktiivinen markkinointi on luonut kysyntää, jonka tyydyttämiseksi tarvitaan resursseja. Tällä perustelemme uuden erikoiskirjastovirkailijan lisävakanssin tarvetta.

Monikielinen kirjasto osallistuu monipuolisesti erilaisiin tapahtumiin myös vuonna 2020. Tilaisuuksien määrä tulee hyvin todennäköisesti kasvamaan määrällisesti. Tapahtumissa esittelemme toimintaamme omalla näyttelyosastolla ja jaamme kävijöille tietoa Monikielisen kirjaston toiminnasta.

Osallistuimme näytteilleasettajana, tietoiskulla ja Kirjastokaistan videoimalla palvelumme esittelyllä valtakunnallisille Kirjastopäiville 2019 Helsingissä yhteistyössä Kirjastot.fi:n, Yleisten kirjastojen konsortion ja valtakunnallisen hakupalvelun Finnan kanssa kesäkuussa 2019.

(Lisätietoja Kirjastopäivät 2019 <https://suomenkirjastoseura.fi/tapahtumat/kirjastopaivat/>)

Tammikuussa 2019 pidetyt Educa-messut osoittautuivat erittäin hyväksi tavaksi tavoittaa opetusalan toimijoita eri puolilta maata. Tavoitteena on osallistua Educaan myös vuonna 2020, vaikka osallistumisen kustannukset ovat suhteellisen suuret. Tapahtuma vaatii myös paljon henkilöstöresursseja ja suunnitelmassa onkin toteuttaa messupäivystys tälläkin kertaa yhteistyössä Helsingin kaupunginkirjaston pedagogisten informaattikkojen kanssa.

Monikielinen kirjaston tulee osallistumaan oman äidinkielen ja oman uskonnon opettajien, S2 -ja R2-opettajien ja valmistavien luokkien opettajien koulutustilaisuuksiin. Nämä ovat erittäin hyvä kanava, jonka kautta pystymme jakamaan tietoa äidinkieleltään vieraskielisille koululaisille ja heidän perheilleen.

Monikielinen kirjasto on tehnyt yhteistyötä Helsingin kaupunginkirjaston kirjastoautoyksikön kanssa. Olemme pilotoineet palveluiden markkinoinnin toimintamallia, jossa osallistumme yhdessä tapahtumiin päiväkotien, koulujen, leikkipuistojen ja asukaspuistojen yhteydessä alueilla, joilla on runsaasti maahanmuuttajataustaisia perheitä. Tavoitteenamme on levittää yhteistyön toimintamallia muuallekin Suomessa.

9.3. Tiedotus ja yhteydet

Monikielinen kirjasto jatkaa tiedottamista toiminnastaan, ja lisää monikielistä kirjastojen tiedotuksessa tarvittavaa materiaalia omilla sivuillaan Kirjastot.fi:ssä <http://www.kirjastot.fi/fi/monikielinen-kirjasto>, Helmet-verkkokirjastossa www.helmet.fi, Facebookissa ja InfoFinlandissa. Tiedotusta kokoelmista ja palveluista on lisätty erityisesti Kirjastot.fi-sivuilla ja Facebookissa. Aineistoa päivitetään jatkuvasti.

Monikielisen kirjaston toiminnasta kerrotaan myös alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen ja tarvittaessa myös Yleisten kirjastojen neuvoston (YKN) kokouksissa.

10. Raportointi

Monikielisen kirjaston tehtävän hoitamisesta raportoidaan vuosittain OKM:n selvityksen yhteydessä ja tuloskeskusteluissa.

Kustannusten seuranta hoidetaan Helsingin kaupungin HETA- raportointijärjestelmän avulla.

Kerran kuukaudessa on tilannekatsauspalaveri Kirjastoverkon yhteiset palvelut -yksikön päällikön Virva Nousiainen-Hiirin kanssa.

11. Lisätietoja

Riitta Hämäläinen

- riitta.hamalainen@hel.fi
- p. 09-310 85402

Eeva Pilviö

- eeva.pilvio@hel.fi
- p. 09-310 85460

Jaana Sundell

- kaukopalvelu@hel.fi
- p. 09-310 85432